

Татарстан Республикасы
Бөгелмә муниципаль районы
Карабаш беренче төп гомуми белем бирү мәктәбе
муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе

“Каралды”

Методик берләшмә
житәкчесе:
Г.И.Яхина

“Килешенде”

Тәрбия эшләре
буенча директор
урынбасары:
Г.И.Яхина

Расланды

Раслыйм
МБББУ Карабаш беренче
мәктәбе директоры
Г.Х.Хузина

«Өстәмә белем бирү эш программасы
«Фантазия»(“Хыял”)

Аңлатма язуы

“Хыял” түгэрэгенең эш планы. Бу түгэрэк укучыларның артистлык сәләтен, сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен, логик фикерләүләрен үстерү максатыннан чыгып оештырыла.” Күңелле сәхнә” драма түгэрәге, исеменнән үк күренгәнчә, театр, сәнгать, жыр-бию яратучы укучылар өчен оештырыла. Бу түгэрэк шулай ук сәхнә серләренә төшенү, кулдан матур киёмнәр әзерләү һәм зәвыклы киенү, тамашачылар алдында үз-үзеңне тотарга өйрөнү бурычларын үз эченә ала.

Түгэрәктә сәләтле балалар белән күмәкләп, шулай ук индивидуаль эшләү дә урын алган. Чөнки мәктәбебездә сәнгать сөюче балалар бик күп, араларында матур жырлаучылар, биюгә оста кызлар-малайлар бар. Шундыйларны сайлап алып һәм теләк-хыялларын истә тотып эшләү уңышлы булып дигән фикергә килдем.Өлеге программага нигезләп үткәрелгән түгэрэк эше укучыларга ярдәм итәр, матур сөйли,аралаша, үз фикерләрен эзлекле әйтергә өйрәтер дип ышанам. Укучыларның активлыгын, ижади эшчәнлеген, кызыксынучанлыгын үстерүгә күнекмәләр формалаштыруга төрле ижади биремнәр, күнегүләр бирелә, эзләнү методы кулланыла Түгэрәктә йөрүче укучыларны балалар шагыйрьләре, әсәрләре белән тирәнрәк тыныштыру, аларның әсәрләрен күбрәк уку теләге уяту максатлары да күздә тотылды. Укучылар шулай ук үткән темалар ярдәмендә ижади эш итеп шигырь, әдәби әсәр, мәсәл укырга өйрәнәп, сәхнәдә күрә белү, тыңлый һәм ишетә белү күнекмәләрен үстерә ала.

“Хыял ” түгэрәге берләшмәсе 11-16 яшьлек укучылар өчен оештырыла.

Дәресләр атнага 1 сәгать хисабыннан. (Барлыгы 35 сәгать)

Максат:

Шәхес формалаштыруга юнәлтелгән технология аша укучыларда әдәбиятка-сәнгатькә мөхәббәт тәрбияләп, ижади үсешләрен булдыру, һөнәри омытылышларын, сәләтләрен ачарга, матур сөйли, үз фикерләрен эзлекле әйтергә өйрәтү. Театр сәнгатенә мөхәббәт тәрбияләү.

Үстерелешле максат:

1. Сэнгатыле уку һәм сөйләм күнекмәләрен үстерү.
2. Ижади сәләтләрен үстерү һәм тирәнәйтү.
3. Сәхнә осталыгын үстерү өстендә эшләү

Бурычлар:

- Укучыларны түгәрәк эшенә жәлеп итү, театр белән кызыксыну уяту.
 - Сэнгаты әсәрләренә мэхәббәт уяту.
 - Укучыларның артистлык сәләтен, ижади талантларын күрә, уңышларга дәрт уята алуға ирешү.
- Сэнгатыле сөйләм күнекмәләрен үстерү.
 - Аеруча балалар өчен язылган һәм классик әсәрләр сәхнәләштерү, ижат итү.
 - Төрле бәйге-ярышларда, ата-аналар, балалар бакчаларында тәрбияләнүчеләр алдында чыгышлар ясау.
 - Сүз сэнгатеннән алган белемнәрен тагы да тирәнәйтү, гомумиләштерү.
 - Акыл үсеше белән сөйләм теленәң үсешен үстерү, персонажлар сөйләмен сэнгатыле итеп сөйләү өстендә эшләү, баланың сүз байлыгы арттыру, аваз культурасы, интонацияле сөйләү тәрбияләү; - хәрәкәт күнекмәләрен формалаштыру;
 - сәхнәләштерү эшчәнлегенә тотрыклы кызыксынуны үстерү;
 - мимика, ишарәләр, хәрәкәтләр, интонация тәэсирле чараларын кабатлау теләге тудыру;
 - музыка һәм хореография сэнгатенигезләрә беләнтанышу;
 - укучыларда эстетик, әхлак һәм хезмәт тәрбиясен тормышка ашыру;
 - балаларның сәламәтлеген яхшырту;
 - сэнгатыкә кызыксыну һәм мэхәббәт тәрбияләү.
- Түгәрәк дәресләре төрле формада уткәрелә. Күбрәк теоретик һәм практик юнәлештә эш башкарыла. Дәрес-әңгәмә, дәрес-очрашу, дәрес-экскурсияләр уткәрү дә күздә тотыла. Төп игътибар балаларның ижади сәләтен үстерүгә,

аларны милли жанлы, милли рухлы итеп тәрбияләүгә, сәнгатьле һәм образлы сөйләм формалаштыруга, мөстәкыйль шәхес үстерүгә, әзерләүгә юнәлтелә.

Уку елы ахырында укучылар белергә тиеш:

1. Театр сәнгате, анын төпузенчәлеге.
2. Татар театр сәнгате, анынтәүгеадымнары, формалашучоры, үткән юлы.
3. Милли театрыбыз, анынберенчекарлыгачлары (Язучы-драматурглары, артист-актерлары, режиссерлары).
4. Драма жанрлары.
5. Классик драма әсәрләре, классик драматурглар ижаты.
6. Актерлыкбурычы, образгакерүһәмтөемлап сөйләү.
7. Режиссер күрсәтмәләренәңый, үти белү.
8. Мәдәниятне аңлый белүче, ижади талантлы, әхлакый фактларына ия кеше булу.

Көтелгән нәтижәләр һәм аларны тикшерү төрләре.

1. Театр сәнгатен башка сәнгать төрләреннән аера.
2. Татар театры тарихы, үткән юлы белән таныш.
3. Сәнгатьле сөйли, образга керә.
4. Актерлык талантына ия.
5. Ижади һәм мөстәкыйль эшли, үз киңәшләрен башкаларга да бирә ала.
6. Драма төрләрен аера, классик әсәрләрне аңлый.
7. Сәхнә тормышы белән таныш, башка милләт театрлары беләндәкызыксына.

I. Кереш. (1 сәг.)

Кереш дәрес. Укучыларны туплау, түгәрәкнең эш планы белән таныштыру.

Инструктаж үткәрү.

II. Без – яшь артистлар. (7 сәг.)

Укучыларның сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү. Сәхнә серләренә өйрәнү. Киенү-бизәнү осталыгы турында сөйләшү, кассетадан чыгышлар карау.

Татар халык ижаты белән танышу. Татар халык ижатының үзенчәлекләрен билгеләү. Индивидуаль рәвештә җырлар, биюләр өйрәнү. Киёмнәр әзерләү.

III. Сәхнә уеннары. (8 сәг.)

Татар халкының сәхнә уеннары, такмак, такмаза, тел шомарткычлар турында мәгълумат бирү. Сәхнә өчен куелган уеннарны өйрәнү, сәхнәдә кую.

Балаларны парлы, күмәк биюләргә өйрәтү (бию элементларын кабатлау, көйгә басу, киёмнәр әзерләү). Бәйрәмнәрдә чыгыш ясау. “Туган тел көне”, Бөек татар язучылары һәм шагыйрьләренә туган көннәрен билгеләп үтү, кичәләр оештыру. Милли бәйрәмнәр” Нәүрүз”, ”Карга боткасы”.h.б уздыру

IV. Яңа ел бәйременә театр-тамаша. (5 сәг.) Театр сәнгате, аның төп үзенчәлегә (Татар театры тарихы, аның беренче адымнары, үткән юлы Татар театрының бүгенгесә

Драма жанры төрләре

Әсәрне ижәт итәргә әзерләү, актерлык сәләтен өйрәнү

Әсәрне сәхнәгә кую (актерлык талантын тикшерү, ныгыту)

Экскурсия, очрашулар

Театр бәйгеләренә әзерләнү

V. “Сәламәтлек театры” конкурсына театр. (8 сәг.) Театр атналыгы оештыру (атналык программасы аерып төзәлү).

“Сәламәтлек театры” конкурсында катнашу өчен сценарийлар әзерләү, яки сайлау.

Балалар өчен язылган җырлар тыңлау (кассета, караокедан). Иң матур җырларны өйрәнү, сәхнәдә башкарырга (аерым, күмәк) әзерләнү. Җырга карата киёмнәр сайлау.

Кызлар-малайлар белән парлы вальс өйрәнүне дәвам итү.

VI. “Без табигать баласы” Экологик тема. (5 сәг.)

Бүгенге көндә экологик проблема һәм аның әһәмияте. Табигатьне саклауга өлеш кертү: тирә-юньнең чисталыгын саклау, агачлар утырту, чишмәләрен чистарту, кошларга, җәнлекләргә карата мәрхәмәтле булырга кирәклеген

төшендерү. Экологик темага кичә үткөрү. “Кошларны танийсыңмы? дип
исемлэнгән музыкаль театр-тамаша өйрәнү, чыгыш ясау.

VII. Йомгаклау

Тематик планлаштыру

№	Эш төре	Сәгать саны
I.	Кереш	1
1.	Укучыларны туплау. Түгәрәкнең эш планы беләнтаныштыру. Инструктаж үткөрү.	1
II.	Без – яшь аристар	7
1.	Сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү.	1
2.	Сәхнә серләренә өйрәнү. Видеоязмалар карау.	1
3.	Киенү-бизәнү осталыгы. Декорациянең роле.	1
4.	Әкиятләрдән өзекләр сәхнәләштерү. (Укучыларның ижади эшләре.)	1
5.	Татар халык җырлары тыңлау һәм өйрәнү.	1
6.	Татар халык биюе өйрәнү	1
7	Туган телгә багышланган чараларга әзерләнү һәм катнашу	1
III.	Сәхнә уеннары	8
1.	Такмак, такмаза, тел шомарткычлар.	1
2.	“Чәчәкләр аланында” сәхнә уенының эчтәлегенә беләнтанышу. Рольләргә бүлеп уку.	1
3.	Сценарийны кабатлау.	1
4.	Сценарийны кабатлау. Хәрәкәтләрне, бию өлешләрен өйрәнү.	1
5.	Сценарийны кабатлау. Музыкаль бизәлеш. Киёмнәр әзерләү	1
6.	Парлы бию. “Кармакчы”. “Су юлында”.	1
7.	Күмәк заманча бию. Зонтиклар биюе.	1

8.	Сәхнәдә чыгыш ясауга әзерлек.	1
IV.	Яңа ел бәйрәменә театр-тамаша	5
1.	Яңа ел бәйрәменә багышланган әкият-пьесаның эчтәлегә белән танышу. Рольләргә бүлөп уку.	1
2	Сценарийны кабатлау. Хәрәкәтләр. Музыка	1
3	Киёмнәр әзерләү.	1
4.	Жырлы-биюле һәм такмак әйтешле уеннар.	1
5.	Яңа ел бәйрәмендә чыгыш.	1
V.	“Сәламәтлек театры” конкурсына	8
1.	“Сәламәтлек театры” конкурсына сценарий сайлау, театр-тамашаның эчтәлегә белән танышу. Рольләргә бүлөп уку.	1
2.	Сәнгатьле уку буенча эш.	1
3.	Театрны кабатлау. Хәрәкәтләр. Музыка.	1
4.	Киёмнәр әзерләү.	1
5.	Театр атналыгына әзерлек.	1
6.	Театр атналыгы конкурсында катнашу.	1
7.	Балалар өчен жырлар өйрәнү.	1
8.	Вальс өйрәнү.	1
VI.	Без табигать баласы	5
1.	Бүгенге көн экологик проблемалар. Күзәтүләр буе чафикер алышу.	1
2.	“Кошлар безнең дусларыбыз” музыкаль тамашаның эчтәлегә белән танышу. Рольләргә бүлөп уку.	1
3.	Театрны кабатлау. Хәрәкәтләр. Музыка.	1
4.	“Туган ягым – яшел бишек”. Экологик темага кичә.	1
5.	Табигатькә экскурсия. Чишмәләрне чистарту.	1
VII	Йомгаклау	1
1.	Эшләгән эшләргә анализ, нәтижә.	1

